

REGULERING AV FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2026

1 SAMMENDRAG

Makrellstørje (*Thunnus thynnus*) har igjen etablert seg i norske farvann etter flere tiår uten kommersielt fiske. Arten forvaltes av Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT), som fastsetter totalkvote (TAC) og nasjonale kvoter. Den norske kvoten i 2025 var 386,4 tonn, og Fiskeridirektøren foreslår at kvoten i 2026 fordeles på samme måte når den endelige totalkvoten for 2026–2028 er vedtatt.

Fisket etter makrellstørje i Norge foregår hovedsakelig med not og line, men omfatter også en gruppe for småskala kystfartøy, fritidsfiske og merk-og-slipp-fiske. Fisket er krevende, og kvoten har vært vanskelig å utnytte fullt ut, blant annet som følge av værforhold, høye kostnader og begrenset markedstilgang. I 2024 ble 40 % av kvoten fisket, mens utnyttelsen i 2025 per oktober er 22 %.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre hovedtrekkene av reguleringen i 2026. Det foreslås at inntil sju notfartøy og fire linefartøy får delta i fisket. For småskala kystfartøy videreføres ordningen med inntil 32 fartøy som fisker fritt innenfor gruppekvoten, men Fiskeridirektoratet kan fastsette utseilingsfrist for å sikre at kvoten utnyttes.

Fritidsfisket, med merk-og-slipp-fisket, videreføres i samarbeid med Havforskningsinstituttet. Det foreslås også å avsette 30 tonn av den nasjonale kvoten til forskning på levendelagring, som inngår i et ICCAT-godkjent pilotprosjekt.

2 FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE

Makrellstørje (*Thunnus thynnus*) har vært en viktig art i norsk fiskerihistorie. På 1950-tallet ble det registrert store fangster, men fangstmengden falt utover 1960- og 1970-tallet. Fra slutten av 1980-tallet ble det kun registrert enkelte bifangster. I 2007 ble alt fiske etter makrellstørje i norske farvann forbudt på grunn av bestandssituasjonen. Bifangster ble registrert i kolmulefisket vest av Irland i 2008, 2013 og 2014, samt i fisket etter hestmakrell i norske farvann i 2013. På bakgrunn av tegn til bedring i bestandssituasjonen åpnet Nærings- og fiskeridepartementet for et forsøksfiske i 2014, som ble videreført til og med 2016. Fra og med 2017 har fisket blitt gjennomført som et ordinært fiske innenfor rammene fastsatt av Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT).

Makrellstørje utgjør en felles bestand i Middelhavet og Nord-Atlanteren, og arten migrerer i hele dette utbredelsesområdet. Nyere forskning fra Havforskningsinstituttet viser at individer kan tilbakelegge opptil 45 000 km i løpet av ett år, lenger enn distansen rundt ekvator.¹ Historisk har bestanden vært utsatt for høyt fiskepress, og uregulert fiske kunne raskt føre til overbeskatning på tvers av landegrenser. Av disse grunner forvaltes makrellstørje av ICCAT.

Norge ble medlem av ICCAT i 2004 etter å ha hatt observatørstatus i organisasjonen i mange år. ICCATs forvaltningsplan inneholdt frem til og med 2013 et forbud mot fiske etter makrellstørje i norske farvann. Under årsmøtet i ICCAT i 2013 fikk Norge gjennomslag for å åpne for fiske med line i perioden 1. august til 31. januar, og med ringnot fra 25. juni til 31. oktober. Den norske fiskesesongen for linefartøy ble under årsmøtet i 2017 justert til å starte 1. juni og avslutte 31. januar året etter. Under årsmøtet i 2018 ble også den norske fiskesesongen for notfartøy utvidet til å starte 25. juni og avslutte 15. november.

For å forbedre lønnsomheten og bærekraften i fisket etter makrellstørje har det blitt gjennomført pilotprosjekter med levendelagring. Prosjektet har vist at levendelagring er mulig i Norge, og det blir gjennomført ny aktivitet på dette området i 2025 med mål om å fangste og lagre større mengder makrellstørje. Det har også vært arbeidet med metodikk for avlivning som ivaretar dyrevelferd og kvalitet på fisken.

2.1 FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2024

Den norske kvoten for makrellstørje fastsettes av ICCAT som en andel av totalkvoten for bestanden. Totalkvoten fastsettes for en treårig periode av gangen. I 2024 var totalkvoten 40 570 tonn, og den norske kvoten 368 tonn.

I henhold til ICCAT-regelverket fikk Norge godkjent forespørsel om å overføre 5 % av nasjonal kvote fra 2024. Den nasjonale kvoten etter overføringen utgjorde dermed 386,4 tonn.

¹ Ferter, K., Pagniello, C. M. L. S., Block, B. B., Bjelland, O., Castleton, M. R., Tracey, S. R., Reimer, T. E. J., Sundelöf, A., Onandia, I., Wiech, M., Alemany, F. and Nøttestad, L. (2024) Atlantic bluefin tuna tagged off Norway show extensive annual migrations, high site-fidelity and dynamic behaviour in the Atlantic Ocean and Mediterranean Sea. Proc. R. Soc. B.29120241501; <http://doi.org/10.1098/rspb.2024.1501>

Den nasjonale kvoten var fordelt med 288 tonn til not- og linefartøy over 24 m, 40 tonn til småskala kystfartøy, 8 tonn til fritidsfisket og 2 tonn til utilsiktet dødelighet i merk-og-slipp-fisket. I tillegg ble det avsatt 15 tonn til bifangst og 33,4 tonn til forskning.

Totalt ble 153 tonn av kvoten landet, noe som utgjorde rett under 40 % av den norske størjekvoten i 2024. Fisket viste utfordringer knyttet til leverings- og omsetningsmuligheter, og sesongen kolliderte med makrellsesongen, noe som førte til at mange fartøy kom sent i gang og ble begrenset av værforholdene. Prisen fiskeren fikk for fangstene var ofte lav, selv om pris og kvalitet på størjen på utsalgssted ikke nødvendigvis reflekterte dette.

På grunn av manglende tillatelser knyttet til avliving av makrellstørje, ble ikke pilotprosjektet på levendelagring gjennomført i 2024. Det ble imidlertid arbeidet videre med utvikling av utstyr og prosedyrer i løpet av året, blant annet forbedringer av not og overføringskanal.

Tabell 2: Fangst av makrellstørje i 2024

Fartøygrupper	Kvote (tonn)	Antall deltakende fartøy	Fangst (tonn)	Rest (tonn)	Utnyttelse (%)
Not- og linefartøy	288	4	132,1	155,9	45,9 %
Herav notfartøy		3	103,8		
Herav linefartøy		1	28,3		
Småskala kystfartøy	40	10	11,7	28,3	29,3 %
Fritidsfiske, inkludert merk-og-slipp	10	47	5,3	4,7	53,0 %
Bifangst	15	-	3,4	11,6	22,7 %
Forskning	33,4	0	0	33,4	0,0 %
Totalt	386,4	61	152,5	233,9	39,5 %

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister

2.2 FISKET ETTER MAKRELLSTØRJE I 2025

Den nasjonale kvoten etter overføringen var 386,4 tonn også i 2025. Den nasjonale kvoten er fordelt med 288 tonn til not- og linefartøy over 24 m, 40 tonn til småskala kystfartøy, 8 tonn til fritidsfisket og 2 tonn til utilsiktet dødelighet i merk-og-slipp-fisket. I tillegg er det avsatt 15 tonn til bifangst og 33,4 tonn til forskning.

Den norske fiskesesongen er ennå ikke avsluttet, og det er flere fartøy som fortsatt er i aktivt fiske. Flere av fartøyene prioriterte makrellfisket i september, og fisket kom derfor ikke skikkelig i gang før litt ut i oktober. I utgangspunktet var syv notfartøy og fire linefartøy påmeldt fisket. Av de syv notfartøyene er det kun tre som har deltatt i fisket i år. To av disse har rapportert inn fangst av makrellstørje. Av de fire linefartøyene har to stykker deltatt og begge fartøy har landet fangst.

For å sørge for at kvoten blir tatt, har Fiskeridirektoratet refordelt kvotene for not- og linefartøy, slik at aktive fartøy har kunnet fiske mer.

Hittil i år er det fisket 355 makrellstørjer med en samlet vekt på omtrent 86 tonn. Fordelingen av fangstene er som følger:

Tabell 1: Fangst av makrellstørje i 2025

Fartøygrupper	Kvote (tonn)	Antall deltakende fartøy	Fangst (tonn)	Rest (tonn)	Utnyttelse (%)
Not- og linefartøy	288	5	72,4	215,6	25,1 %
<i>Herav notfartøy</i>		3	53,1		
<i>Herav linefartøy</i>		2	19,3		
Småskala kystfartøy	40	13	5,9	34,1	14,8 %
Fritidsfiske, inkludert merk-og-slipp	10	60	4,0	6,0	40,0 %
Bifangst	15	7	2,8	12,2	18,7 %
Forskning	33,4	4	1,2	33,4	3,6 %
Totalt	386,4	86	86,3	300,1	22,3 %

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister og elektroniske fangstrapporter fra fartøy som ennå ikke hadde landet fangsten. Data pr. 24.10.2025.

3 RAMMER FOR REGULERINGEN AV FISKET I 2026

Norge er part i Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT) og er bundet av de vedtakene som fattes der. Regelverket i ICCAT danner de overordnede rammene for det norske fisket etter makrellstørje, både når det gjelder totalkvote (TAC), kvotefordeling mellom medlemslandene og de tekniske bestemmelsene som gjelder for gjennomføring av fisket.

På ICCATs årsmøte i november 2025 skal partene forhandle om ny totalkvote (TAC) for perioden 2026–2028, samt om en ny fordeling av TAC mellom medlemslandene. Utfallet av disse forhandlingene vil ha direkte betydning for Norges kvotegrunnlag i 2026.

Grunnlaget for forhandlingene er det vitenskapelige rådet fra ICCATs vitenskapelige komité (SCRS), som har anbefalt nivå for totalkvoten for den kommende treårsperioden. Kvoterådet gis med bakgrunn i forvaltningsprosedyren som ICCAT-kommisjonen vedtok i 2022. Den vedtatte forvaltningsprosedyren tilsier en årlig totalkvote på 48 403 tonn i perioden 2026–2028. Dersom det påvises uforutsette omstendigheter rundt datagrunnlaget, kan imidlertid totalkvoten bli satt på et annet nivå.

Etter at TAC og fordelingen er fastsatt, skal Norge sende inn forslag til regulering av fisket for 2026 til godkjenning på det intersesjonelle møtet i mars 2026. Den norske reguleringen kan derfor ikke fastsettes endelig før etter at ICCAT har godkjent opplegget.

Fiskeridirektoratet legger til grunn at den norske reguleringen for 2026 skal utformes innenfor de rammene som fastsettes i ICCAT, og at eventuelle endringer i regelverket eller i kvotefordelingen må innarbeides når de er vedtatt.

4 REGULERINGEN AV FISKET I 2026

4.1 FORDELINGEN AV NORSK TOTALKVOTE

Fisket etter makrellstørje er fortsatt i en tidlig fase. I starten var det kun notfartøy som deltok i fisket. Etter hvert som nye grupper og ordninger har kommet til, har deres behov for kvoter og avsetninger blitt vurdert særskilt, mens not- og linegruppen har fått tildelt den resterende delen av kvoten. Makrellstørjefisket skiller seg derfor fra mer etablerte fiskerier, hvor kvotefordelingen ofte har vært gjenstand for sterkere interessekonflikter og lengre prosesser mellom gruppene.

Størrelsen på gruppeknoten for småskala kystfartøy og for fritidsfisket er fastsatt ut fra hva som anses som en håndterlig størrelse i disse gruppene. Avsetningen til forskning bygger på behovet i forskningsaktivitetene, mens avsetningene til bifangst og til utilsiktet dødelighet i merk-og-slipp-fisket er basert på erfaringer og forventede nivåer for slike tilfeller.

Den norske totalkvoten for 2026 er enda ikke avgjort. Gruppekvoter og avsetninger blir endelig fastsatt når totalkvoten er klar.

Fiskeridirektøren foreslår å fordele den norske totalkvoten likt som i 2025.

4.2 BIFANGST AV MAKRELLSTØRJE

Som følge av at makrellstørje har fått tydelig tilstedeværelse i norske farvann, er det også risiko for utilsiktet fangst av arten i fisket etter andre arter. Under visse omstendigheter kan bifangsten av makrellstørje bli betydelig. Fiskeridirektoratet vurderer derfor at det er nødvendig å avsette et relativt stort kvantum av totalkvoten til bifangst.

Det ble registrert 2,5 tonn bifangst i 2023 og 3,4 tonn i 2024. Så langt i 2025 er det registrert 2,8 tonn bifangst. Tallene inkluderer bifangst av makrellstørje i og utenfor Norges økonomiske sone.

Fiskeridirektøren foreslår en avsetning på 10 tonn bifangst av makrellstørje i 2026.

Fartøy kan beholde makrellstørje som tas som uunngåelig bifangst ved fiske etter andre arter, og som ikke er levedyktig. Bifangst kan bestå av inntil 10 individer, men utgjøre maksimalt 20 % i vekt av den totale fangsten ved landing.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre begrensningene på hvor stor andel av hver landing som kan bestå av bifangst.

4.3 FISKESESONG

ICCAT-regelverket begrenser sesongen for fiske etter makrellstørje. Begrensningen er ett av flere tiltak for å redusere den samlede belastningen fra fisket på bestanden. I Norges territorialfarvann og økonomiske sone er risikoen for fangst av små individer mindre, og

makrellstørjen kommer vanligvis ikke inn i området før på sensommeren. Derfor er fiskesesongen utvidet her.

For notfartøy er sesongen fra 25. juni til 15. november.

For linefartøy over 24 meter er sesongen fra 1. august til 31. desember.

For små kystfartøy og i fritidsfisket er sesongen fra 13. mai til 31. desember.

4.4 REGULERINGEN AV NOT- OG LINEFARTØY

Fisket etter makrellstørje med not og line utgjør hoveddelen av den norske kvoten. Erfaringene fra tidligere år viser at det er krevende å utnytte kvoten fullt ut, blant annet som følge av høye kostnader, værforhold og begrenset markedstilgang.

4.4.1 DELTAKERREGULERING

Fiskeridirektoratet tildeler deltakeradgang i fisket etter makrellstørje. Fisket krever særskilt utstyr, kapasitet og bemanning for å håndtere fangst av denne arten. Fartøyet skal ha en plan for håndtering og lagring av fangst om bord, samt for landing og omsetning av fisken, slik at kvaliteten på størjen ivaretas.

Et vilkår for deltakeradgang kan være at fartøy som deltar i fisket skal ha observatør fra Havforskningsinstituttet om bord eller skal samle biologiske data etter nærmere angitte retningslinjer fra Havforskningsinstituttet. Fartøyet kan søke om dispensasjon fra kravet.

Kravene til utstyr og håndtering innebærer at fartøyene har behov for forutsigbarhet når det gjelder deltakeradgang. For å bidra til dette kan Fiskeridirektoratet fatte vedtak om deltakeradgang med varighet på inntil tre år.

Fartøy som fisker med not, og fartøy over 24 meter som fisker med line, kan melde seg på fisket gjennom hele året. Det må imidlertid gå minst 15 dager fra påmelding før fartøyet kan starte fiske etter makrellstørje.

Norge har fått et særskilt unntak fra det internasjonale kravet om at fangstkapasiteten skal stå i forhold til kvoten. Dette innebærer at flere fartøy kan delta enn det som normalt tillates, forutsatt at den norske fiskeplanen blir godkjent av ICCAT.

Fiskeridirektøren foreslår at not- og linefartøy kan delta i fisket etter makrellstørje på like vilkår som i 2025.

Fiskeridirektøren foreslår videre at inntil syv fartøy som fisker med not, og inntil fire linefartøy over 24 meter, kan gis tillatelse til å delta i fisket etter makrellstørje i 2026.

4.4.2 FARTØYKVOTER

Erfaringene fra de siste årene viser at det er krevende å utnytte hele den norske kvoten for makrellstørje. Fisket påvirkes blant annet av værforhold, markedsmessige forhold og høye

kostnader til observatørordningen. Samtidig har det vært gode forekomster av makrellstørje i norske farvann, og flere fartøy har gitt uttrykk for at de kunne fisket mer dersom det hadde vært bedre leveringsmuligheter.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre fartøykvoter med et maksimalkvotetillegg for fartøy som fisker med not og line i 2026. Dersom deler av kvoten ikke blir utnyttet, kan Fiskeridirektoratet foreta refordeling mellom fartøyene i løpet av sesongen.

4.4.3 OBSERVATØR

ICCAT-regelverket krever at fisket etter makrellstørje overvåkes av observatør. For notfartøy skal hver fisketur ha observatør fra det regionale observatørprogrammet, mens for linefartøy over 15 meter skal minst 20 % av turene ha nasjonal observatør om bord. Dette er absolutte minimumskrav som det ikke er mulig å lempes på i den nasjonale reguleringen.

Hvert fartøy dekker selv kostnadene knyttet til observatørordningen. Ved manglende oppfyllelse av kravene kan Fiskeridirektoratet nekte fartøy å delta i fisket.

Ordningen innebærer betydelige kostnader og reduserer fleksibiliteten i gjennomføringen av fisket, særlig for notfartøyene. Fleksibilitet trekkes ofte frem som et vesentlig hinder, ettersom makrellstørja først kommer til norske farvann om høsten, når værforholdene er mer krevende og dagene kortere.

4.4.4 MAKRELLSTØRJENOT/STORMASKET NOT

Makrellstørje beiter blant annet på stimfisk som makrell og kolmule. Når en stim av makrellstørje samler seg i et område, kan det skyldes at den jakter på slike arter. Dette medfører en risiko for bifangst av stimfisk i fisket etter makrellstørje med not. For å redusere denne risikoen ble det i 2019 innført krav om bruk av stormasket not i fisket etter makrellstørje.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre kravet om stormasket not, der en helmaske ikke skal ha mindre maskevidde enn 100 mm.

4.5 REGULERINGEN AV SMÅSKALA KYSTFARTØY

Siden 2022 har reguleringen av fisket etter makrellstørje hatt en egen gruppe for småskala kystfartøy. Gruppen ble etablert for å legge til rette for deltakelse fra flere fartøytyper og for å bidra til at den norske kvoten utnyttes. Gruppen består av mindre fartøy som fisker med selektive redskap over korte perioder. Det gir grunnlag for enklere krav til observatør og rapportering etter ICCAT-regelverket.

I 2024 startet Havforskningsinstituttet prosjektet «Weltuna», finansiert av Forskningsrådet, som undersøker både dyrevelferd og kjøttkvalitet av makrellstørje som blir fisket av småskala kystfartøy med stang. Målet er å utvikle retningslinjer for fangst, avliving og oppbevaring for å stresse fisken minst mulig og oppnå best mulig kjøttkvalitet. Havforskningsinstituttet fisker eksperimentelt med egne fartøy (blant annet med måleutstyr og kamera på kroken), men

samarbeider også med flere småskala kystfartøy som bruker måleutstyr på kroken og har observatører fra Havforskningsinstituttet om bord. Prosjektet kommer til å fortsette de neste årene og det har så langt vært et veldig godt samarbeid mellom fiskerne og forskere.

4.5.1 DELTAKERREGULERING

For å delta må fartøyet være under 15 meter, og fartøyeier må stå på blad B. I tillegg må minst to av følgende vilkår være oppfylt:

1. hver tur har en varighet på under 24 timer
2. mannskapet består av maksimalt fire personer
3. fisket foregår innenfor norsk territorialfarvann

Fartøy som ønsker å delta i gruppen må melde seg på gjennom eget skjema på fiskeridir.no innen fredag 24. april 2026.

Et vilkår for deltakeradgang kan være at fartøy som deltar i fisket skal ha observatør fra Havforskningsinstituttet om bord eller skal samle biologiske data etter nærmere angitte retningslinjer fra Havforskningsinstituttet. Fartøyet kan søke om dispensasjon fra kravet.

Så langt i 2025 har 13 av de påmeldte fartøyene i gruppen deltatt i fisket etter makrellstørje, og fartøyene har til sammen landet 5,9 tonn. I 2024 deltok 10 av 25 påmeldte fartøy, som til sammen landet 11,7 tonn.

Fiskeridirektøren foreslår at småskala kystfartøy kan delta i fisket etter makrellstørje på like vilkår som i 2025. Fartøyene må være påmeldt innen 24. april 2026.

4.5.2 FRITT FISKE

Det er ikke etablert kvoter på fartøynivå for småskala kystfartøy. I stedet fisker fartøyene fritt innenfor gruppeknoten, før Fiskeridirektoratet stopper fisket når kvoten er beregnet oppfisket.

Fiskeridirektøren foreslår at småskala kystfartøy ikke reguleres med kvoter på fartøynivå, men at fartøyene fisker fritt innenfor gruppeknoten. Fiskeridirektøren foreslår videre at Fiskeridirektoratet stopper fisket når det er beregnet at gruppeknoten er fisket.

4.5.3 REDSKAPSREGULERING

Småskala kystfartøy kan i utgangspunktet bare fiske med stang. Fartøy kan søke Fiskeridirektoratet om dispensasjon for å fiske med line, juksa og dorg. Aktiviteten fra fartøy som får dispensasjon for å fiske med line blir underlagt krav om nasjonal observatør, som beskrevet i 5.4.3 Observatør.

I 2025 fikk et fartøy i gruppen dispensasjon for å fiske med line.

Fiskeridirektøren foreslår den samme redskapsbegrensningen for småskala kystfartøy i 2026.

4.5.4 TURISTFISKE

Muligheten til å ta med betalende gjester for å fiske makrellstørje har over flere år blitt løftet frem som en måte for å øke aktiviteten i fisket.

Turistfiske etter andre arter foregår gjerne mer kystnært enn fisket etter makrellstørje. Det stiller andre krav til gjennomføring og utrustning. Småskala kystfartøy opererer på en måte som er godt egnet, fordi fartøyene er av en størrelse som tåler mer krevende værforhold og flere om bord. Disse fartøyene kan ta med seg betalende gjester i fisket, på lik linje som i yrkesfiske etter andre arter.

4.6 FRITIDSFISKET

Fritidsfisket etter makrellstørje har de siste årene gitt verdifulle bidrag til kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av arten. Fisket har resultert i observasjonsdata, merking og biologisk prøvetaking som har styrket datagrunnlaget om vandringsmønstre, bestandsstruktur og fiskens helse. Fisket har også gitt et stort antall observasjoner som har vært til nytte for yrkesfisket. Fisket gir også viktig kunnskap om fangstmetoder og håndtering som ivaretar fiskens dyrevelferd. Deltakerne har gjennomgående vist høy profesjonalitet, og samarbeidet har fungert godt.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre fritidsfisket etter makrellstørje i 2026 som beskrevet nedenfor. Avsetningene til fritidsfisket må fastsettes etter at ICCAT har fastsatt totalkvote og fordeling for perioden 2026–2028.

4.6.1 DELTAKERADGANG

Fritidsfisket etter makrellstørje skiller seg vesentlig fra annet fritidsfiske. Som hovedregel er det forbudt å fiske etter makrellstørje. Bare godkjente lag får delta i fisket, og hvert lag skal ha minst én godkjent lagleder.

Alle som deltar i fritidsfisket må være registrert i Fiskeridirektoratets *mannskapsregister for fritidsfiske etter makrellstørje* (tidligere omtalt som mannskapspool). Registreringen er personlig og knyttes ikke til et bestemt lag, slik at en deltaker kan fiske sammen med flere lag i løpet av sesongen.

Lagleder er ansvarlig for gjennomføringen av fisket. Fiske etter makrellstørje krever særskilt erfaring og kompetanse, både for å kunne gjennomføre selve fisket og for å håndtere landingen av så stor fisk. Det stilles også krav til utstyr som er tilpasset fiskens størrelse og styrke.

For å bli godkjent som lagleder må man søke om tillatelse fra Fiskeridirektoratet. Fiskeridirektoratet vurderer erfaring og kompetanse, med bistand fra Havforskningsinstituttet.

Havforskningsinstituttet skal gis anledning til å ta prøver av all størje som landes. Det er ikke tillatt å fjerne eller bearbeide fangsten før prøvetakingen er gjennomført.

4.6.2 MERK-OG-SLIPP-FISKE

Merk-og-slipp-fisket etter makrellstørje gjennomføres som et samarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Formålet er å samle inn data til forskning på vandringsmønstre, atferd og bestandsdynamikk.

Merk-og-slipp-fisket kan bare gjennomføres dersom Havforskningsinstituttet har anledning til å bistå. Dette skyldes at merk-og-slipp-fisket gjennomføres som et forskningssamarbeid, og at det krever særskilt oppfølging i forbindelse med merking, utvelgelse av fiskere og bruk av riktig utstyr.

Det stilles særskilte krav til fartøy og mannskap som får tillatelse til å delta i merk-og-slipp-fisket. Fartøyene må være egnet for håndtering av store fisk og utrustet med nødvendig merkeutstyr. Havforskningsinstituttet gir opplæring i bruk av merker og i korrekt håndtering og gjenutsetting av størje.

Fiskeridirektoratet kan gi lag tillatelse til å delta i merk-og-slipp-fisket. Slike lag får adgang til å sette merker på størje som fanges under fisket, forutsatt at de har fått nødvendig godkjenning fra Havforskningsinstituttet. Merking kan bare utføres av personer som har gjennomført opplæring og fått særskilt tillatelse til dette.

4.6.3 FANGSTBEGRENSNING

Hvert fiskelag kan i løpet av en sesong lande én makrellstørje til *matauk*. Lag som har fått særskilt godkjenning til å delta i merk-og-slipp-fisket, kan lande én ekstra makrellstørje til matauk. Fangsten kan ikke omsettes. Når et fritidsfiskelag har landet sin fangst, må det slutte å fiske etter makrellstørje.

Dersom en størje dør utilsiktet i forbindelse med merkeaktivitet, kan merkelaget også lande denne, og den regnes da som del av den nasjonale kvoten avsatt til utilsiktet dødelighet i merk-og-slipp-fisket.

4.6.4 RAPPORTERING OG PRØVETAKING

All fangst og aktivitet i fritidsfisket skal rapporteres til Fiskeridirektoratet etter nærmere fastsatte retningslinjer. Rapporteringen skal skje fortløpende og inneholde opplysninger om tidspunkt, posisjon, redskap, lengde og estimert vekt på fisken, samt om størjen ble sluppet eller landet.

Lagleder har ansvar for at rapporteringen gjennomføres korrekt og innen fristen. Dersom det oppstår dødelighet i forbindelse med merk-og-slipp-fiske, skal dette straks meldes til Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet.

Havforskningsinstituttet skal varsles i forkant av alle landinger av makrellstørje. Havforskningsinstituttet skal gis anledning til å ta nødvendige prøver av fisken før den bearbeides eller deles opp. Prøvene brukes til analyser av miljøgifter, næringsstoffer og genetiske markører som ikke kan tas fra fisk som går til omsetning.

Manglende rapportering eller brudd på rapporteringsplikten kan føre til at laget mister retten til å delta i kommende sesonger.

4.7 PROSJEKT: LEVENDELAGRING AV MAKRELLSTØRJE

Forsøk med levendelagring av makrellstørje har de siste årene gitt verdifull kunnskap om håndtering, transport og oppbevaring av levende størje under norske forhold. Formålet er å undersøke om størje kan holdes levende i merd over en periode etter fangst, slik praksisen er i Middelhavet. Levendelagring kan bidra til bedre ressursutnyttelse og høyere markedsverdi, samtidig som fiskevelferd og kvalitet ivaretas.

Prosjektet ble sist gjennomført i 2023 som et samarbeid mellom Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og næringsaktører. Forsøket viste at det er teknisk mulig å gjennomføre levendelagring i Norge, men også at det gjenstår viktige spørsmål knyttet til avlivningsmetoder, logistikk og regelverk. Forsøkene i 2024 ble ikke gjennomført, blant annet på grunn av manglende finansiering og uavklarte regelverksforhold for yrkesdykking og avlivning.

I 2025 fisk notbåten Vestbris tildelt 30 tonn kvote til levendelagring. Fisket foregår på Vestlandet og pågår fortsatt. Planen er å fange makrellstørje med snurpenot, overføre den til slepemerd og taue merden til Byrknesøy der den skal overføres til stasjonær lagringsmerd hos Firda Seafood Group. I år testes det såkalt lupara for å avlive fisken. Når fisk fra merden skal avlives, skal disse isoleres ved orkast. Ved et orkast settes en not på tvers av merden. Når ønsket mengde i orkastet er oppnådd fortsetter prosessen for å isolere og trenge en og en fisk. Når lupara-hodet blir presset mot størjehodet, antennes tennheten, skudd avfyres og kulen penetrerer størjehodet og ødelegger hjernestruktur.

Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet arbeider videre med å avklare rammebetingelsene for levendelagring, herunder annen metodikk for avliving og krav til håndtering av levende fisk. Arbeidet skjer i dialog med Arbeidstilsynet og Mattilsynet.

ICCAT-resolusjon 22-07 åpner for at Norge kan gjennomføre forsøk med levendelagring frem til 2027. Erfaringene fra perioden skal sammenstilles i en rapport som kan danne grunnlag for et forslag til internasjonalt regelverk for levendelagring tilpasset norske forhold.

Fiskeridirektøren foreslår at det også i 2026 avsettes 30 tonn av den norske kvoten til forskning på levendelagring av makrellstørje.

4.8 RAPPORTERING OG HAVNEANLØP

Fartøy som fisker etter makrellstørje skal rapportere i henhold til ERS-forskriften, med enkelte skjerpede krav. I fisket etter makrellstørje skal melding om fangst inneholde opplysninger om både antall individer og rund vekt. Fartøyet skal også sende melding om havneanløp tidligere enn ved fiske etter andre arter – senest fire timer før estimert anløp, mot to timer ellers. ERS-rapportering gjelder ikke i fritidsfisket og for forskningsforsøk.

Systemet for rapportering av antall individer kom først på plass i forkant av årets sesong, men rapporteringen har stort sett fungert godt. Det er fortsatt noen utfordringer som oppstår fordi

fartøy ikke har oppdatert sine system, og da ikke kan sende fangstmelding med antall individer. Da får meldingen status som ikke registrert, og den krever oppfølging fra norsk FMC.

I tillegg til rapportering etter ERS-regelverket skal fartøy som får fangst av makrellstørje ringe inn til norsk FMC så snart som mulig. Kravet har vært nødvendig for å sikre at fartøyet overholder alle forpliktelser som følger av fangst av makrellstørje, og fordi antall individer tidligere ikke ble rapportert i melding om fangst.

Siden ERS-systemet nå håndterer disse opplysningene, og fartøy som fisker direkte etter makrellstørje har fått erfaring med kravene, vurderes behovet som redusert.

Fiskeridirektøren foreslår å fjerne kravet om å melde til norsk FMC for notfartøy og linefartøy over 24 meter som fisker direkte etter makrellstørje. Not- og linefartøy som får makrellstørje som bifangst i fiske etter andre arter skal fortsatt melde FMC.

Fangst av makrellstørje kan kun landes i havner som er godkjent av ICCAT. Kravet gjelder også for bifangst, men gjelder ikke for fangst fra fritidsfisket. I Norge er 77 havner godkjent for landing av makrellstørje,² og Fiskeridirektoratet kan melde inn nye havner ved behov. Fartøy som ønsker å lande fangst i utenlandsk havn, skal sende forhåndsmelding i samsvar med ICCATs krav.

4.9 FANGSTDOKUMENTASJON

Omsetning av makrellstørje er bare tillatt med godkjent fangstdokumentasjon. ICCAT har utviklet en elektronisk portal for registrering og utstedelse av fangstdokumenter. Alle ledd i omsetningskjeden, fisker, kjøper, eksportør, kan få tilgang til portalen. Fiskeridirektoratet må godkjenne dokumentasjonen for at den skal være gyldig. Kravet gjelder også omsetning av makrellstørje som er tatt som bifangst.

² For en fullstendig oversikt over godkjente havner, se: <https://www.iccat.int/en/Ports.asp>